

*Проблема (не)насильницьких
дій у врегулюванні та
вирішенні політичних
конфліктів*

ч.1

к.політ.н. Н.В.Лепська

План

- **1. Причини виникнення політичних конфліктів**
- **2. Форми протидії в політичних конфліктах**
- **3. Революція як форма політичного конфлікту**

1. Причини виникнення політичних конфліктів

Причини виникнення політичних конфліктів:

- 1) нерівність у відносинах;
- 2) розбіжності людей у базових цінностях і політичних ідеалах;
- 3) ідентифікація громадян (соціальна, релігійна, політична...);
- 4) недоліки, помилки та перекручення в технології політичної комунікації;
- 5) соціально-психологічні властивості політичних суб'єктів, які борються за владу

В основі політичного конфлікту – *політичні кризи*

Різновиди:

- 1) *криза ідентичності*, яка настає з розпадом ідеалів і цінностей, домінуючих у політичній культурі даного суспільства;
- 2) *криза розподілу матеріальних і культурних благ*, яка складається в неспроможності владних структур забезпечити стійке зростання матеріального благополуччя населення;
- 3) *криза участі*, що пов'язана з рівнем залученості громадян в управління;
- 4) *криза «проникнення»* проявляється у прагненні правлячого класу реалізувати свої рішення у всіх сферах суспільного життя;
- 5) *криза легітимності* проявляється в невідповідності здійснюваних цілей режиму та масових уявлень про його функціонування.

Причини виникнення внутрішньодержавних політичних конфліктів:

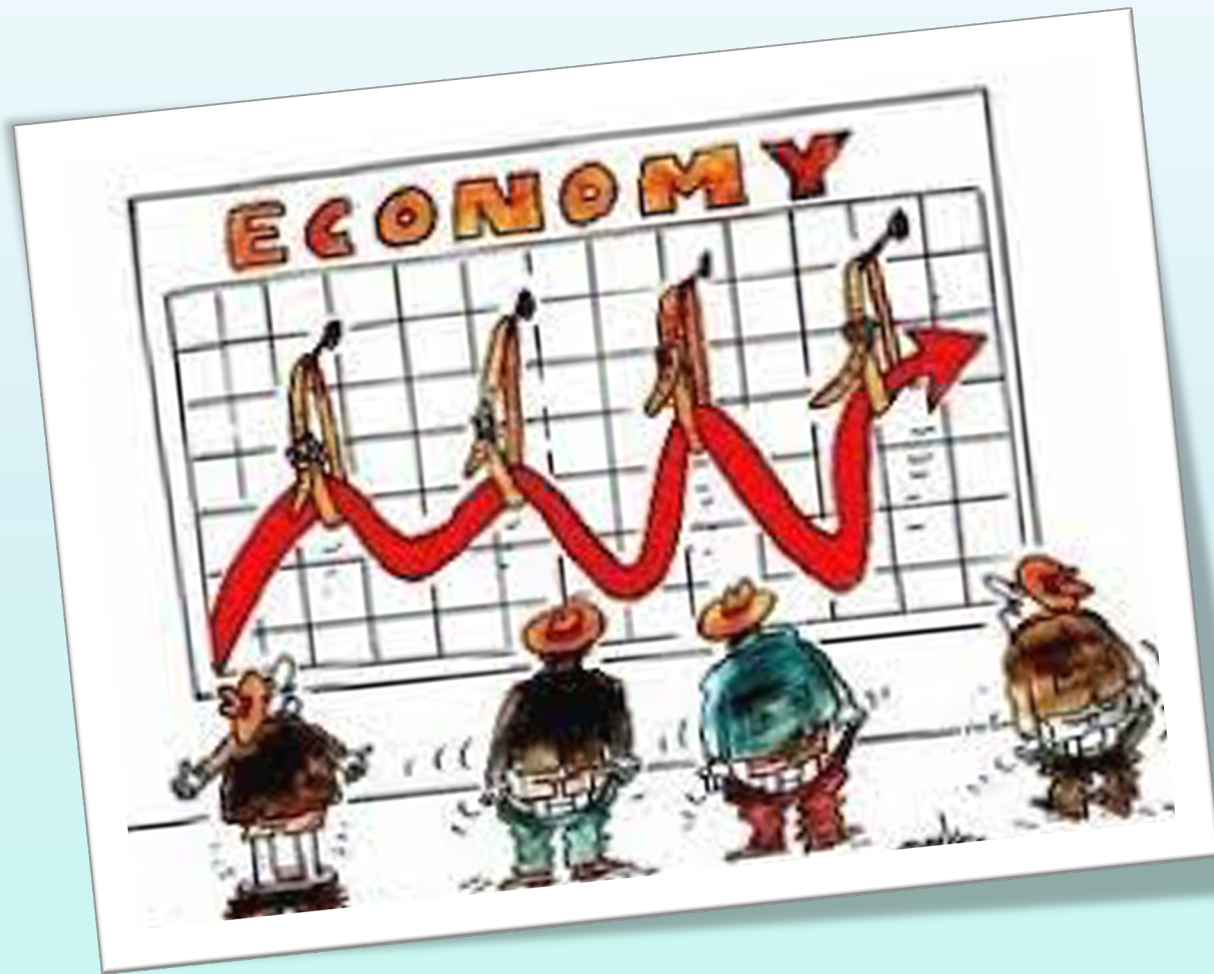

- 1) *ущемлення базових соц-екон. і пол. інтересів* значної частини населення країни. На цій основі можуть виникнути наступні види пол. конфлікту:
 - а) конфлікт легітимності влади, в основі якого лежать соціально-економічні причини (розподіл сусп. продукту між різними соц. класами (верствами));
 - б) конфлікт легітимності влади, в основі якого лежать політико-правові причини (порушення пол. прав і свобод громадян);
- 2) *відмінності в оцінках, ціннісних орієнтаціях*, цілях, уявленнях з приводу пол. й соц-екон. розвитку суспільства (відмінності пол. культур);
- 3) *боротьба між різними групами інтересів* (кланами, елітами, блоками) за владу та ресурси в суспільстві;
- 4) *утиски базових потреб* можуть бути покликані як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами.

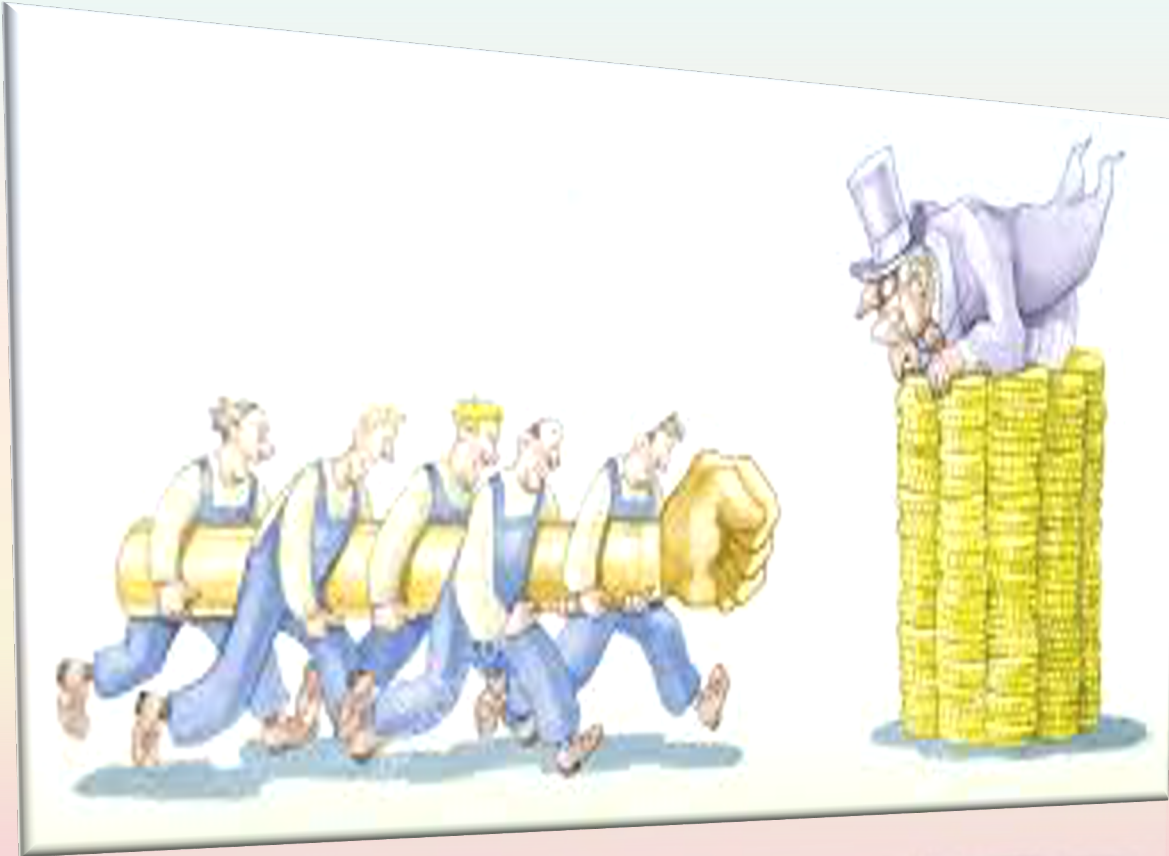
Об'єктивні фактори:

- криза природного соц-екон. розвитку суспільства (криза в СРСР у 80-х рр. ХХ ст.);
- труднощі, що пов'язані з радикальним реформуванням соц.-пол. системи суспільства;
- результат непередбачених обставин (стихійне лихо, світова фінансова криза, зовнішні війни тощо).

Суб'єктивні фактори внутрішньодержавних політичних конфліктів:

- видимі *прорахунки* в соц.-екон. політиці (некомпетентність);
- *небажання правлячої еліти* враховувати базові інтереси та потреби підвладних класів і соц. верств;
- усвідомлення підвладними класами та верствами існуючої пол. системи *розподілу ресурсів (і влади також) як несправедливого і незаконного* (криза легітимності).

2. Форми протидії в політичних конфліктах

Політичному конфлікту властиві такі форми прояву (подібно до соціального конфлікту):

- ✓ *словесна агресія,*
- ✓ *фізична агресія,*
- ✓ *скандал, бойкот,*
- ✓ *саботаж,*
- ✓ *страйк (забастовка),*
- ✓ *повстання (бунт),*
- ✓ *державний переворот (путч),*
- ✓ *війна,*
- ✓ *революція.*

Якщо війна та революція є суцільно політичною проблемою, то інші форми соціального конфлікту проявляються у політичній боротьбі, набувають свою політичну специфіку

Словесна агресія – це емоційно насичені звинувачення, образи лайка, докори, негативні оцінки свого опонента (супротивника, ворога).

Як форма політичного конфлікту – словесна агресія *можлива в індивідуальних виступах* політичних лідерів, у *політичних дебатах* у парламенті, у ЗМІ, під час *міжособистісного спілкування* політичних акторів тощо.

Головна мета словесної агресії – дискредитація свого політичного супротивника в очах громадськості, зниження його політичного рейтингу.

Вона може стати сигналом для повномасштабної конфронтації чи конфлікту між потенційними супротивниками.

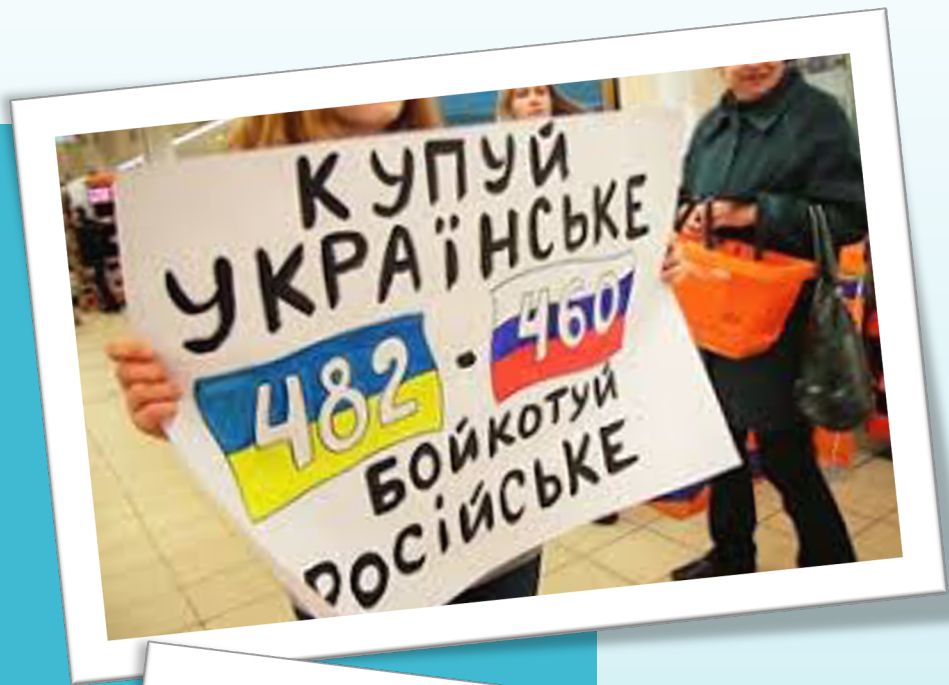
Фізична агресія – це індивідуальна чи колективна поведінка, що спрямована на нанесення фізичної чи психологічної шкоди, збитків або знищення іншої людини, групи людей і великих соціальних спільнот.

Політичної форми фізична агресія може набувати в ***діях політичних акторів***, спрямованих на захоплення чи утримання ***влади***, чи підняття власного політичного ***впливу***.

Скандал – це випадок, подія, що дискредитує якого-небудь із суб'єктів (актора) політичного конфлікту.

Скандал відбувається, коли надбанням громадськості стають *аморальні та протиправні факти, вчинки, дії* політичного актора.

Бойкот – це спосіб, засіб, форма політичної та економічної боротьби, яка передбачає повне чи часткове припинення відносин з потенційними чи реальними супротивниками, блокування його дій, зв'язків і відносин (введення ембарго на експорт і імпорт товарів, відмова від участі в різноманітних заходах...)

Саботаж – це свідоме невиконання чи неточне виконання суб'єктами й учасниками політичного процесу своїх безпосередніх обов'язків.

Спрямований, перш за все, ***на послаблення позицій*** тих чи інших політичних сил і певних політичних (економічних) інтересів.

Саботажники знаходяться всередині політичної структури (наприклад, в уряді) і вони становлять свого роду «п'яту колону», яку необхідно виявляти, розкривати та видаляти.

Страйк (забастовка) – це колективне припинення роботи чи відмова від участі в регламентованій трудовій діяльності, що організоване працівниками з метою захисту своїх економічних, соціально-політичних та інших інтересів.

Політичного характеру страйк набуває, коли в нього залучаються значні соц. й пол. сили, що здатні чинити вплив на дану владу (наприклад, на прийняття пол. рішення) або скинути (захопити) цю владу.

Повстання (бунт) – це гостра форма відкритої поведінки, що являє собою стихійний, неорганізований виступ нар. мас на захист своїх інтересів (селянські повстання).

Спрямований проти існуючої системи екон. і пол. відносин. Зазвичай нетривалий, але може трансформуватися в інші форми пол. протиборства (у громадянську війну).

Державний переворот (путч) – заколот певних пол. сил всередині правлячого режиму, що призводить до зміни керуючої еліти (зміна правлячої верхівки в СРСР у 1964, коли М.Хрущова було замінено Л.Брежнєвим; ГКЧП у серпні 1991).

Війна – це сусп.-пол. явище, що являє собою організовану боротьбу між двома націями (народами), класами при допомозі засобів збройного насилля.

Карл фон Клаузевіц – *«війна є продовженням політики, лише іншими засобами»*

Подібністю між війною і пол. конфліктом є те, що в обох випадках мова йде про протиріччя й боротьбу між великими соц. групами та пол. (соц.) інститутами (націями, класами).

Пол. конфлікт і війна «вирішують» одні й ті ж завдання, тільки у війні застосовуються більш радикальні методи й засоби. Війну не можна зводити лише до насильницьких дій, оскільки задля досягнення пол. цілей поряд з військовими діями, як правило, застосовуються екон., дипломатичні, ідеологічні та інші форми боротьби.

ДЯКУЮ!

